

Gert Devreese: "Twee jaar? Hahaha!" (Over de vraag welke rol het computerschaak in de toekomst gaat spelen)

Hoe ziet de toekomst van het schaken eruit? Welke rol speelt de computer erin? Het Nederlands kampioenschap heeft de discussie flink aangewakkerd. Gert Devreese vroeg in Frankfurt de mening van enkele topspelers.

Gert Devreese

Op een gemeenschappelijke persconferentie van de deelnemers aan het Giants Tournament in Frankfurt gaven enkele wereldtoppers hun mening over de groeiende rol van de computer in het topschaak.

Eerst de actualiteit. Hoe beoordelen de heren super GM's de deelname dit jaar van de computer Fritz aan het Nederlands kampioenschap?

Gari Kasparov, tot bewijs van het tegendeel in oktober nog altijd primus inter pares, neemt meteen het woord: "Ik heb in 1994 al gezegd wat ik daarvan vind. Ik ben niet van opinie veranderd: ik meen dat gemengde toernooien waarin mensen en computers het tegen elkaar opnemen absoluut uit den boze zijn. Daarom doe ik hier als enige topspeler ook niet mee aan de FSC Computer Exhibition. Nu ja, de Nederlandse spelers hadden dit

jaar eigenlijk geen keuze bij het NK." De andere topspelers voelden zich niet geroepen om op de vraag te reageren.

Artur Joesoepov, de grootmeester die zo'n tien jaar geleden tot de wereldtop behoorde maar nu niet meer zo actief is, kan zich grotendeels in het standpunt van Kasparov vinden. "Ik hou er niet van, van wat ze in Nederland bekookstofd hebben. Je moet toernooien met mensen en met computers apart houden. Wat Alexei Sjirov bij voorbeeld hier doet, is al te gek: hij speelt hier op één en dezelfde dag tegen een computer én tegen een menselijke tegenstrever. Er zit maar drie uur tussen beide partijen. Dat maakt Sjirovs kansen er in principe niet beter op. (Sjirov zou die dag wel winnen van Fritz, maar haalde later amper 0,5 uit 2 in de Giants, red.)" **In de FSC Computer Exhibition**

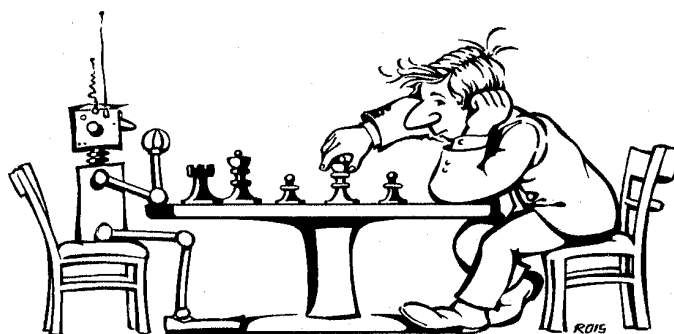
"Twee jaar? Hahaha!"

hielden Fritz on Primergy en de super-GM's elkaar dit jaar nog in evenwicht: 5-5 werd het. Hoelang zal de mens nog betekenisvolle tegenstand kunnen bieden aan de computer?

Vladimir Kramnik: "Dit was de eerste keer dat ik in een sterk toernooi tegen de computer speelde. Ik ben zeer tevreden over mijn debuut tegen de computer, maar toch denk ik dat wij mensen het binnen de twee jaar zeer moeilijk gaan krijgen tegen deze Fritz on Primergy."

Garry Kasparov lacht Kramniks grote respect voor de Machine meteen weg: "Je moet toch wel een onderscheid maken tussen rapid-schaak en het klassieke schaak. Dit toernooi zegt alleen iets over de

sterkte van de computer in de discipline rapidschaak. Het is de taak van de journalisten dat telkens weer te herhalen, want het grote publiek begrijpt dat belangrijke onderscheid niet. De machine demonstreerde hier volgens mij zowel sterke punten als zwakheden. De kracht van de processoren mag dan alweer zijn toegenomen, toch zag ik in het spel van Fritz in diverse partijen nog positionele lacunes. Er is nog veel werk op de plank voor de programmeurs. Kramnik is echt te optimistisch over de kracht van de computer. Twee jaar, daar geloof ik niks van!" Vishy Anand geeft Kasparov ten dele gelijk: "De processoren worden sneller en sneller, maar op sommige gebieden zie ik weinig verschil met

Schaakmagazine - september 2000

Arthur Joesoepov: "Random Chess fascineert me"

het spel van de computer van vroeger, staat de computer precies op hetzelfde peil als tien jaar geleden. "Alexei Sjirov is na zijn eerste partij tegen Fritz on Primergy wel onder de indruk: "De menselijke tegenstrever heeft elk jaar meer tijd nodig, met 25 minuten bedenktijd houden we nog net stand. Zelfs als je een sterke aanval hebt opgebouwd zoals ik in mijn eerste partij, kan je aanval ineens over zijn na één foutje. De zetten van Fritz verrasten me soms: hij is nog altijd erg materialistisch ingesteld."

Tot slot: het was Kasparov die een paar geleden de wereldpers haalde met zijn beroemde computer-matches tegen Deep Blue, ook dit jaar heeft hij zich weer op nieuwe uitdagingen ter promotie van het schaak gegooid. Hij speelde onder meer partijen tegen ex-tennisster

Boris Becker en popzanger Sting. Kasparov: "De bedoeling daarvan ligt voor de hand. Met die partijjes wil ik het algemeen publiek ervan

overtuigen dat bekende mensen het schaakspel spelen, dat mensen met een hoge sociale status erin geïnteresseerd zijn. Het kan hen ertoe

aanzetten ook de stap naar het schaak te doen. Ik ben Boris Becker en Sting dankbaar dat ze daaraan hun medewerking wilden verlenen."

"Random Chess fascineert me"

Arthur Joesoepov, die in Frankfurt een dubbele partij Advanced Fischer Random Chess tegen Fritz on Primergy speelde, is erg geïnteresseerd wanneer ik hem een kenner van computerschaak noem. "Oké, ik mag zeggen dat ik een beetje ervaring heb met de computer. In 1999 heb ik een match Advanced Fischer Random Chess gespeeld tegen grootmeester Christopher Lutz. Daar had de scheidsrechter trouwens ook een computer. Ik won toen één partij en er waren vier remises. We speelden vier klassieke partijen en twee partijen Active Chess."

Verder heeft Joesoepov ook meegedaan aan het zogenaamde Dreihirn (letterlijk: drie hersenen) experiment dat werd gefinancierd door de Duitse professor in de wiskunde Ingo Althöfer. Daarin speelde de grootmeester tegen de prof met een rating van rond 2.000 elo, die wel twee computerprogramma's ter zijner beschikking had. De prof deed daarbij de coördinatie, koos telkens de volgens hem beste computerzet maar had wel de verplichting een door een computer gesuggereerde zet te spelen. Hij kon dus geen eigen zet spelen die hij sterker vond dan die van de computerprogramma's. Het team van de prof haalde de overhand met 4-2.

Joesoepov speelt graag Random Chess: "Het is origineler dan klassiek schaak. Je hebt geen theorie. De ontwikkeling van de stukken in Random Chess verloopt zeer snel, onder meer omdat je niet kan rokeren. Random Chess spelen is veel, veel moeilijker dan gewoon schaak. Bij Random Chess is de actie al volop bezig na negen zetten, terwijl in een partij klassiek schaak het goed mogelijk is dat er na 20 zetten nog helemaal niets gebeurd is."

"Dat de computer over een openingsboek beschikt, maakt niet zo'n verschil uit. Voor een goede schaker vormt dat geen groot gevaar. Het grootste gevaar is de snelheid waarmee de computer zetten berekent, uiteindelijk ging ik in het Dreihirn-experiment toch de boot in met 2-4."

Arthur Joesoepov heeft trouwens ook al het zogeheten Janus Chess gespeeld, een schaakvorm die zijn naam dankt aan de tweekoppige Romeinse godheid Janus, die gewoonlijk werd afgebeeld met twee aangezichten. Een janusfiguur is iemand met twee aangezichten, een dubbelhartig, onoprecht persoon. Het Janus Schaak is naar analogie een afwijkende, 'niet-correcte' vorm van schaak. Joesoepov: "Bij Janus Chess zijn er meer dan 32 stukken

in het spel: wit en zwart hebben dan elk 8 stukken en 10 pionnen en het bord heeft 10X10 velden. En er is het Janus-stuk, dat zich als een paard én als een looper kan verplaatsen. Ik vind het heel opwindend."

"Ook Random Chess fascineert me, maar ik ben er niet door bezeten. Je moet niet denken dat ik thuis Random Chess speel. Thuis heb ik ander werk te verrichten, daar moet ik onder meer kinderen voeden (lacht). Vooral de basisgedachte van Random Chess spreekt me sterk aan: je werkt samen met de computer. Op die manier krijg je ook de beste resultaten. Daarom hou ik er zo van. Mijn match met Christopher Lutz was op dat punt zeer instructief, zeer leerrijk. Ik had tegen Lutz Fritz, Junior en Shredder ter beschikking, zo meen ik me te herinneren. Ik kon rustig met de handen in de zakken, vanaf de zijlijn, de verschillende suggesties van die programma's gadeslaan. Ik kon de verschillende analyses op de monitor volgen, waarbij de onderlinge verschillen zeer leerrijk waren. Het leuke was dat ik de eindverantwoordelijkheid had, dat ik de eindbeslissing nam."

"Lutz is evenwel een zeer moeilijk te kloppen tegenstander. Hij is zeer sterk, maar ik ben er toch trots op dat de enige partij die ik verloor aan een berekeningsfout van de computer te wijten was. Het aardige

was dat die programma's vaak met dezelfde zetten voor de dag kwamen. Maar ze 'denken' toch anders dan mensen, zowel op tactisch als positioneel vlak. En als de computerprogramma's dan eens uiteenlopende beoordelingen van eenzelfde stelling gaven, voelde ik me als mens toch beter dan hen, voelde ik me de superieure schaker. Soms ging een programma in zijn analyse zelfs compleet uit de bocht. Je kan in zo'n match ook speuren naar trends, nagaan of een offer wel correct is."

"Ik ben dan weer geen aanhanger van het gewone Advanced Chess (waarbij twee mensen, gesteund door computerprogramma's, klassiek schaak tegen elkaar spelen). Het is bijna onmogelijk om iemand in die schaakdiscipline te verslaan. Je krijgt haast allemaal remises en dat betekent op termijn de doodsteek voor het schaak." Hoe ziet Joesoepov de toekomst van Random Chess? "Ik vind het een volwaardig onderdeel van het schaak. Ik ben wel geen helderziende, ik kan niet in de toekomst kijken. Als de mogelijkheden van het klassieke schaken echter ooit uitgeput zouden geraken, kan het Random Chess aan het schaakspel een nieuw elan geven. Dan zouden we immers met zijn allen Random Chess gaan spelen."